

Comentariu - Alexandru Lapusneanul de Costache Negruzzi

Negruzzi este creatorul nuvelei istorice romanesti. Nuvela Alexandru Lapusneanul a fost publicata in primul numar al revistei Dacia Literara in anul 1840. Nuvela lui Negruzzi este o capodopera, o culme neintrecuta pana in prezent.

Adevar si fictiune: in scrierea acestei nuvele Negruzzi s-a inspirat din scieri vechi, mai ales din cronica lui Grigore Ureche. De aici a luat informatia despre intoarcerea lui Lapusneanul impotriva dorintei marilor boieri si episodul uciderii celor 47 de boieri. Cercetarile recente pun in lumina faptul ca Lapusneanul nici nu a fost un domn atat de crud; in realitate nici nu au omorat 47 de boieri si ca mai aspra era sotia sa. Vinovat de acesta deformare este insa cronicarul Ureche. Important insa este, ca pornind de la sumare date istorice, Negruzzi -prin talentul si imaginatia sa- a reusit sa creeze o fictiune credibila.

Nuvela infatiseaza intamplari din a doua domnie a lui Alexandru Lapusneanul. Este o perioada framantata, tensionata din istoria Moldovei, din cauza luptelor pentru putere.

Structura nuvelei: nuvela este alcatuita din patru parti, fiecare avand un moto semnificativ.

1. Daca voi nu ma vreti, eu va vreau ! - care ilustreaza hotararea lui Lapusneanul de a ocupa tronul impotriva dorintei marilor boieri
2. Ai sa dai sama, doamna! - sunt cuvintele rostite de vadoa unui boier si adresate doamnei Ruxandra, ca o amenintare pentru crimele infaptuite de sotul ei
3. Capul lui Motoc vrem! - exprima nemul Dumirea poporului din cauza numeroaselor dari si din cauza asupririi boieresti
4. De ma voi scula, pre multi am sa popesc si eu! - sunt cuvintele lui Lapusneanul, care, revenit la realitate, ii ameninta pe cei care voiau sa-l calugareasca

Nuvela are o compozitie echilibrata si a fost asemanata cu a celor acte unei drame. Astfel expozitiunea o reprezinta sosirea lui Lapusneanul in Moldova, intriga: actiunile domnitorului in dreptate impotriva marilor boieri, punctul culminant: uciderea celor 47 de boieri si a lui Motoc, iar deznodamantul este moartea lui Lapusneanul.

Alexandru Lapusneanul este un personaj complex cu lumini si umbre, asemenea oamenilor adevarati. Cruzimea domnitorului este motivata istoric si psihologic: el ii pedepseste pe marii boieri, care isi doreau puterea si pentru ca ii tradasera in prima domnie. Scopul politicii sale este centralizarea puterii in mainile domnitorului impotriva tendintelor marii boierimi. Cuvintele lui Lapusneanul sunt memorabile, exprimand hotarare si o vointa de fier.

Chiar de la inceput domnitorul dovedeste vederi progresiste, inaintate, raspunzand boierilor: Voi mulgeti laptele tarii, dar a venit vremea sa mulg si eu pre voi!

Pentru a se razbuna, domnitorul se preface, simuleaza impacarea cu marii boieri. De asemenea si-

Îl apropie pe Motoc. Totuși violența și cruzimea lui depășesc la un moment dat limitele normalului în scena uciderii boierilor și a alcatuirii piramidei de capete. În caracterizarea personajului Negruzzi notează gesturi, mimica, comportarea, replica: -Bine ați venit boieri, zise Lapusneanul, silindu-se a zambi; răspuns Lapusneanul, a cărui ochi scanteiara ca un fulger

Și celelalte personaje sunt bine caracterizate (siretenia mitropolitului, care îi sugerează doamnei Ruxandra să-și otrăvească sotul, fără ca el să se implice).

Pentru prima oară în literatura română Negruzzi caracterizează personajul colectiv: mulțimea adunată sub zidurile palatului.